

Sosiaalisen luoton myöntämisen perusteet Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä

Yleistä

Laki sosiaalisesta luototuksesta tuli voimaan 1.1.2003 (1133/2002). Sosiaalisen luototuksen järjestäminen on kunnalle lakiin perustuva, vapaaehtoinen tehtävä, jonka käyttöönotosta ja laajuudesta kunta päättää. Kuntalaisella ei ole subjektiivista oikeutta sosiaaliseen luottoon. Sosiaalinen luotto poikkeaa muusta luotonannosta. Se on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. Sosiaalinen luototus ei saa heikentää mahdollisuuksia saada toimeentulotukea, ja siksi ennen sosiaalisen luoton myöntämistä on selvitettävä hakijan oikeus toimeentulotukeen.

Jos kunta päättää myöntää sosiaalista luottoa, tulee kunnan määrittellä luoton antamisen perusteet ottaen huomioon, mitä laissa säädetään.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän sosiaalisen luoton myöntämisperusteet

1. Sosiaalisen luoton myöntämisen yleiset perusteet

Sosiaalinen luotto voidaan myöntää perustellusta syystä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän (jatkossa Kainuun sote) jäsenkuntien (Hyrynsalmi, Kajaani, Kuhmo, Paltamo, Ristijärvi, Sotkamo ja Suomussalmi) alueella vakinaisesti asuvalle henkilölle, jolla ei ole pienituloisuutensa, vähävaraisuutensa tai muun perustellun syyn vuoksi muulla tavoin mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa ja, jolla on kyky suoriutua luoton takaisinmaksusta.

Sosiaalisen luoton myöntämisessä tehdään tarpeen mukaan laaja-alaista yhteistyötä eri viranomaistahojen ja palveluntuottajien, kuten esimerkiksi talous- ja velkaneuvonnan kanssa.

Sosiaalista luottoa myönnetään luoton pääoman puitteissa Kainuun soten yhtymävaltuuston päättämän talousarvion mukaisesti. Takaisin maksettavat luottoerät kartuttavat pääomaa. Luoton antaminen uusille asiakkaille keskeytetään pääoman loppuessa.

Sosiaalista luottoa myönnetään enintään kymmenen tuhatta (10 000) euroa. Luoton määrästä päätettäessä arvioidaan hakijan kyky maksaa luotto takaisin.

2. Sosiaalisen luoton käyttökohteet

Sosiaalisen luoton käyttökohteita ovat:

- asumisen turvaaminen,
- velkakierteen katkaiseminen,
- talouden hallintaan saattaminen,
- opiskelun turvaaminen,
- kuntoutumisen ja työllistymisen tukeminen,
- sosiaalisen kriisin ylittäminen,
- terveydenhuoltokulut,

- kodin hankinnat,
- pienet kodin muutostyöt tai
- muu hakijan itsenäiseen selviytymiseen vaikuttava meno.

Sosiaalista luottoa voidaan myöntää myös sakkoihin ja rikosperusteisiin korvauksiin, jos luotto edistää hakijan kuntoutumista. Tällöin luoton myöntäminen edellyttää hakijan tilanteen laaja-alaista selvittämistä ja tarvittaessa viranomaisyhteistyötä.

3. Sosiaalisen luoton hakijan takaisinmaksukykyyn arviointi

Sosiaalisen luoton hakijan takaisinmaksukykyä arvioitaessa otetaan huomioon:

- hakijan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen
- huomioon hänen ikänsä, työkykynsä ja muut olosuhteet,
- hakijan tosiasialliset menot,
- hakijan velat ja
- muut hakijan taloudelliseen asemaan vaikuttavat tekijät.

Ennen luoton myöntämistä hakijan tulee hakea kaikki hänen elämäntilanteessaan mahdolliset sosiaalietuudet.

Luoton saajalla tulee olla kyky suoriutua velan maksusta ja henkilöllä tulee olla maksuvaraa velan hoitamiseksi. Maksuvaralla tarkoitetaan sitä laskennallista rahamäärää, jonka luoton hakija kykenee kuukaudessa maksamaan lyhennyksenä ja korkona. Maksuvaralla tulee hoitaa myös sosiaalisen luoton ulkopuolelle jäävien velkojen lyhennykset. Takaisinmaksukykyä arvioitaessa hakijalle tehdään maksuvaralaskelma, jossa otetaan huomioon velkajärjestelylain ja -asetuksen tai toimeentulotukilain mukaisesti hakijan tulot sekä välttämättömät menot, kuten asumis-, työmatka-, päivähoito- ja terveydenhuoltokustannukset. Lisäksi muihin välttämättömiin elinkustannuksiin varataan vähintään velkajärjestelylain ja -asetuksen tai toimeentulotuen perusosan suuruinen summa. Kyseisellä summalla tulee kattaa mm. ruoka-, sanomalehti-, puhelin- ja vaatetusmenot sekä vähäiset terveydenhuoltomenot. Lisäksi otetaan huomioon lainoista, veloista ja ulosotosta aiheutuvat menot täysimääräisinä sekä itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeellisiksi harkitut menot.

Avioliitossa tai avioliitonomaisessa suhteessa asuvien kanssa sovitaan vastuusta yhteisestä sosiaalisesta luotosta.

Ensisijaisesti maksuvaraa laskettaessa käytetään velkajärjestelylain (57/1993) ja -asetuksen (58/1993) mukaista elinkustannusnormia. Toimeentulotukinormia voidaan poikkeuksellisesti käyttää maksuvaraa laskettaessa silloin, kun laina-aika ei ylitä kolmea vuotta ja sosiaalista luottoa ei haeta velkojen maksuun.

Toimeentulotukea saavalle ei pääsääntöisesti myönnetä sosiaalista luottoa, koska hänellä ei ole maksuvaraa.

Hakijalta voidaan edellyttää ennakkosäästämistä, jos hänellä ei ole näyttöä haetun suuruisen lainan kuukausierän maksamisesta tai luoton takaisinmaksukykyä on muulla tavoin vaikea arvioida.

Ennakkosäästämistä käytettäessä luotonhakija säästää 3–6 kuukauden ajan haettavan luoton kuukausierän suuruisen summan tai huolehtii maksuvarallaan sovittavien velkojen hoitamisen.

4. Taloudellinen ohjaus ja neuvonta

Luotonhakijalle ja luotonsaajalle järjestetään taloudellista neuvontaa ja ohjausta sosiaalisen luoton yhteydessä ja takaisinmaksuajan kuluessa.

Taloudellista neuvontaa ja ohjausta järjestetään kaikille sosiaalisen luoton hakijoille osana lainan myöntämiseen liittyvää valmistelua. Joissakin tapauksissa taloudellista neuvontaa ja ohjausta voidaan edellyttää lainan myöntämisen ehtona. Neuvontaa ja ohjausta antaa luototusta valmisteleva työntekijä.

5. Luoton myöntämisen esteet

Sosiaalista luottoa ei myönnetä, jos hakijan tuloista välttämättömien menojen jälkeen jää käytettäväksi niin paljon rahaa, että hän kohtuuajassa pystyy säästämään hankintoihin tarvittavan määrän tai tekemään hankinnat vähitellen. Jos lainaa haetaan velkojen järjestelemiseen ja asiakas selviytyy niistä tuloillaan, ei sosiaalista luottoa myöskään myönnetä.

Luottoa ei myönnetä yritystoimintaan. Yrittäjälle voidaan kuitenkin myöntää sosiaalista luottoa maksuvaran puitteissa aiemmin kohdassa 2 mainittuihin tarkoituksiin. Velkajärjestelyssä olevalle henkilölle voidaan myöntää sosiaalista luottoa ainoastaan velkojen suostumuksella sosiaalisesti hyväksyttäviin tarkoituksiin. Velkajärjestelyn päättymisen jälkeen luoton hakijan tulee selvittää lisäsuoritusvelvollisuus talous- ja velkaneuvonnan kanssa ennen luoton myöntämistä.

Sosiaalista luottoa ei myönnetä silloin, jos on perusteltua syytä olettaa, että maksuvarasta huolimatta hakija ei tulisi suoriutumaan luoton takaisinmaksusta, tai hakijalle jäisi sosiaalisen luoton myöntämisestä huolimatta järjestelemättömiä velkoja, esimerkiksi ulosottoperintää.

Sosiaalista luottoa ei myönnetä silloin, jos on perusteltua syytä olettaa, että velallinen ei tulisi noudattamaan maksuohjelmaa.

6. Sosiaalisen luoton hakeminen

Ennen hakemuksen jättämistä arvioidaan yhdessä hakijan kanssa hänen mahdollisuuttaan saada sosiaalinen luotto.

Helposti realisoitava vähäistä suurempi varallisuus edellytetään ensin realisoitavaksi. Omaisuutena ei oteta huomioon omistusasuntoa, jossa asiakas itse asuu, eikä asunnon tavanomaista irtaimistoa.

Jos hakijan ei ole mahdollista saada sosiaalista luottoa, hänet ohjataan selvittämään muut velkojen järjestelykeinot, esimerkiksi varaamaan aika talous- ja velkaneuvonnasta.

Sosiaalista luottoa haetaan hakemuslomakkeella. Hakemukseen tulee liittää kaikki tarvittavat tiedot tuloista, menoista, varoista ja kaikista veloista, myös ulosotossa ja perinnässä olevista,

sekä viimeisin verotuspäätös, pankkitiliotteet, tarvittaessa luottotietorekisteriotteet ja muut mahdolliset taloudelliseen tilanteeseen liittyvät asiakirjat.

Yrittäjien tulee lisäksi liittää hakemukseensa yritysmuodon mukaan kaupparekisteriote, yrityksen tilinpäätökset, tilintarkastuskertomus viimeksi päättyneeltä tilikaudelta, tiliotteet ja/tai välitilinpäätös, yrittäjän ja yrityksen viimeisin verotuspäätös, palkkailmoitukset sekä muut yrittäjän ja yrityksen taloudellista tilannetta kuvaavat selvitykset.

Sosiaalisen luoton hakijan on yksityiskohtaisesti selvitettävä, mihin luotto on tarkoitus käyttää ja kuinka luotto auttaa hakijan talouden hallintaa ja itsenäistä selviytymistä.

Sosiaalista luottoa ei myönnetä puutteellisen hakemuksen perusteella.

7. Sopimus sosiaalisesta luotosta

Kun sosiaalisella luotolla järjestellään velkoja, edellytetään, että luotonsaaja antaa suostumuksensa vapaaehtoisena maksuhäiriömerkinnän kirjaamiseen koko luoton takaisinmaksuajaksi kaikkiin Suomessa luottotietoja ylläpitäviin rekistereihin lisävelkaantumisen estämiseksi.

Sosiaalisesta luotosta tehdään kirjallinen sopimus, josta luotonsaajalle annetaan kappale.

Sopimuksessa määritellään:

- luoton käyttötarkoitus,
- luoton määrä,
- luoton korko,
- luoton takaisinmaksuerien suuruus ja eräpäivä sekä
- muut takaisinmaksuehdot.

Opiskelijalle myönnetyn sosiaalisen luoton takaisinmaksusta sovitaan erikseen.

Sosiaalisesta luotosta peritään luotonsaajalta korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu kulloinkin voimassaoleva viitekorko, joka tarkistetaan koron muuttuessa.

Luotto maksetaan pääsääntöisesti hakijan tilille kertasuorituksena. Luoton saajan tulee jälkikäteen tosittein osoittaa, että luotto on käytetty siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty. Jos luotto käytetään muuhun tarkoitukseen, niin kyseessä on sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 8 §:n mukainen olennainen sopimusrikkomus, ja luotto voidaan eräännyttää maksettavaksi kokonaisuudessaan.

Jos luotto myönnetään aikaisempien velkojen järjestelyyn, se maksetaan suoraan velkojalle tai velkojille, jotta varmistetaan luoton käyttö siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty.

8. Sosiaalisen luoton takaisinmaksu

Luoton takaisinmaksuaika on enintään viisi vuotta ja se määräytyy luotonsaajan maksukyvyyn mukaan. Sosiaalista luottoa koskevassa sopimuksessa määritellyjä takaisinmaksuehtoja voidaan muuttaa sopimusaikana esimerkiksi, jos luotonsaajan taloudellisessa tilanteessa

tapahtuu muutoksia sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta, hänestä riippumattomasta seikasta johtuen.

Takaisinmaksussa voidaan antaa perustellusta syystä enintään 12 lyhennysvapaata kuukautta, jolloin takaisinmaksuaikaa voidaan jatkaa vastaavasti. Erityisistä syistä alkuperäistä laina-aikaa voidaan jatkaa enintään kahdella vuodella, jolloin huomioidaan mahdolliset aiemmin myönnetyt lyhennysvapaat kuukaudet.

Korko peritään kuukausierien yhteydessä eräpäivänä jäljellä olevan lainapääoman mukaan.

Jos sosiaalisen luoton hakijalle myönnetään lyhennysvapaata, korot kuitenkin laskutetaan eräpäivänä.

Luoton lyhentäminen tapahtuu tasasuuruksina erinä kuukausittain. Takaisinmaksuerä on vähintään 20 euroa kuukaudessa sisältäen lyhennyksen ja koron.

Luotonsaajan tulee ottaa yhteyttä sosiaalisen luoton henkilökuntaan välittömästi, kun hänen taloudellisessa tilanteessaan tapahtuu muutoksia, joiden vuoksi hänen takaisinmaksunsa ei onnistu sovitulla tavalla.

Takaisinmaksun seurannasta huolehtivat Kainuun soten talouspalvelut ja sosiaalisen luoton henkilökunta. Talouspalvelut ilmoittavat takaisinmaksussa esiintyvistä maksuhäiriötilanteista sosiaalisen luoton henkilökunnalle, joka on yhteydessä asiakkaaseen. Jos

luotonsaaja jättää luottonsa takaisinmaksun suorittamatta, niin perintä tapahtuu sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 8 §:n mukaisesti.

Luoton irtisanomisen jälkeen voidaan perinnästä luopua erillisellä päätöksellä, jos luotonsaajan takaisinmaksukyky on siinä määrin heikentynyt, että perintä olisi ilmeisen kohtuutonta.

Luotonsaajalla on oikeus maksaa luotto takaisin ennen sen erääntymistä ilman lisäkustannuksia.

9. Opiskelijoiden sosiaalinen luototus

Sosiaalista luottoa myönnettäessä opiskelijoille, noudatetaan sosiaalisen luoton yleisten myöntämisperiaatteiden lisäksi seuraavia menettelyohjeita.

Ensisijaisesti sosiaalista luottoa myönnetään toimeentulotukea saavalle opiskelijalle silloin, kun hän ei voi saada maksuhäiriömerkinnän vuoksi valtion takaamaa opintolainaa, vaikka hän muilta osin täyttää opintolainan takauksen saamisen edellytykset. Tällöin luotto myönnetään maksuhäiriömerkintään johtaneen velan pois maksamiseen, jonka jälkeen opiskelija veloitetaan hakemaan opintotukilain mukaista opintolainan takausta.

Toissijaisesti sosiaalista luottoa myönnetään opintojen loppuun suorittamiseksi, jolloin luottoa myönnetään korkeintaan sama määrä, jonka opiskelija voisi saada valtion takaamana opintolainana ko. oppilaitokseen, kuitenkin enintään 10 000 euroa. Luotto maksetaan kahden kuukauden välein opiskelijan pankkitilille.

Maksun yhteydessä tarkistetaan opiskelun jatkuminen opintosuunnitelmasta ja opintorekisteriotteesta. Sosiaalista luottoa ei saa nostaa opintojen päättymisen tai keskeyttämisen jälkeen.

Opiskelijalle myönnetyn sosiaalisen luoton korot pääomitetaan eli lisätään lainapääomaan opiskelujen ajan.

Luoton lyhentämisen ja koron laskuttamisen alkamisajankohta kirjataan luottoa koskevaan sopimukseen.

Opintojen keskeyttämisestä tai päättymisestä tulee ilmoittaa välittömästi luoton myöntäjälle. Luoton korkoa aletaan periä heti opintojen keskeyttämisen tai päättymisen jälkeen, jolloin korot eräänntyvät maksettaviksi vuosineljänneksittäin. Opiskelijalle myönnetyn sosiaalisen luoton takaisinmaksu alkaa viimeistään kaksi vuotta opintojen keskeyttämisen tai päättymisen jälkeen, jolloin sovitaan luoton takaisinmaksuajasta ja lyhennyseristä luoton saajan taloudellisen tilanteen mukaisesti. Luoton takaisinmaksuaika on enintään viisi vuotta. Mikäli hakija ei ole työllistynyt luoton lyhennysajan alkaessa, eikä hänellä ole maksuvaraa, voidaan luoton lyhennysajan alkamista siirtää enintään 12 kuukaudella. Tällöin edellytetään hakijan tilanteen tarkistusta neljännesvuosittain.

10. Päätöksen valmistelu ja päätöksenteko

Sosiaalisen luoton valmistelusta vastaa sosiaalisen luoton tuksen sosiaaliohjaaja talouspalvelujen henkilöstön kanssa.

Sosiaalisen luoton myöntämisestä, maksuohjelmasta ja irtisanomisesta päättää viranhaltija, jolle Kainuun soten hallitus on päätöksellään delegoinut päätösoikeuden.

Maksuohjelman muutoksista ja laina-ajan pidentämisestä enintään 12 kuukaudeksi päättää johtava sosiaalityöntekijä. Johtava sosiaalityöntekijä tekee esityksen perimättä jättämisestä. Perimättä jättämisestä päättää talousjohtaja. Kuntayhtymän johtaja tekee päätöksen saatavan poistamisesta kirjanpidosta.

11. Muutoksenhaku

Sosiaalista luottoa koskevaan viranhaltijan tekemään päätökseen tyytymätön luotonhakija voi saattaa päätöksen Kainuun sote -kuntayhtymän yksilöhuoltojaoston käsittelyyn. Yksilöhuoltojaoston päätökseen voi hakea muutosta hallinto-oikeudelta, jossa käsitellään sosiaalista luottoa koskevasta sopimuksesta johtuvat riidat sen mukaan kuin sosiaalihuoltolain (1301/2014) 6. luvussa säädetään.